

СВІТЛАНА СТЕПАНІВНА МИРЗА,

кандидат юридичних наук, доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4155-7513>,
e-mail: 17svetlana@ukr.net;

ІНГА АНАТОЛІВНА СЕРЕДНИЦЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8839-2453>,
e-mail: ingaodessa@ukr.net

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМЦЯМИ

Розкрито проблематику реалізації шлюбних відносин з іноземцями на території України та зарубіжних країн із різними правовими системами. Визначено процедуру укладення шлюбу між громадянами держави й окремі аспекти вступу до шлюбу з іноземцями. Окрему увагу приділено аналізу процедури укладення шлюбу з іноземним елементом у країнах з англосаксонською, романо-германською та мусульманською системами права. Зазначено, що шлюбно-сімейні відносини регламентуються окремими законодавчими актами та в деяких країнах релігійними нормами.

Розкрито практичні аспекти реєстрації шлюбу, описано й охарактеризовано умови, додержання яких є обов'язковим для реєстрації шлюбу, зокрема з іноземним елементом.

Ключові слова: укладення шлюбу, розірвання шлюбу, іноземці, реєстрація шлюбу, шлюбні правовідносини, сімейне право, судова практика, англосаксонська правова система, романо-германська правова система, мусульманська правова система.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Чинне сімейне законодавство та судова практика свідчать про те, що при укладенні шлюбів, ускладнених іноземним елементом, основними питаннями, які вимагають вирішення, є питання про форму й умови укладення таких шлюбів.

Вимоги до форми укладення шлюбів мають свої відмінності: в одних країнах, наприклад у Німеччині, шлюби вважаються дійсними, тільки якщо вони укладені в державних органах, в інших, наприклад у Великобританії, нарівні з цивільною формою правові наслідки мають і церковні шлюби. В Італії, Польщі, Хорватії, Чехії можлива як альтернативна церковна форма шлюбу з обов'язковою наступною реєстрацією в органах РАЦС. Натомість форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства, а також між іноземцями або особами без громадянства визначаються правом України (ст. 56 Закону України «Про міжнародне приватне право»).

Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу і релігійний обряд (вінчання, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення орга-

нів державної реєстрації актів цивільного стану) шлюбу юридичного статусу в Україні не мають. Шлюб в Україні укладається тільки в органах РАЦС (ст. 21 СК України), в тому числі тоді, коли один із майбутнього подружжя – іноземний громадянин.

Стан дослідження проблеми

Загальні теоретичні проблеми реалізації шлюбних відносин з іноземцями досліджувались у працях О. Бурлай, Ю. Гончарова, О. Грабовської, А. Довгерта, В. Калакури, В. Кисіля, В. Кожевнікової, А. Овчаренко, О. Розгон та інших науковців. Однак існує необхідність у подальших ґрунтовних дослідженнях окремих проблем реалізації шлюбних відносин з іноземцями.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї наукової статті є розгляд особливостей реалізації шлюбних відносин з іноземцями та виокремлення спільних і відмінних рис, зокрема під час укладення шлюбу в зарубіжних країнах із різними правовими системами.

Досягнення мети можливе за умови виконання таких завдань: визначення особливостей

реалізації шлюбних відносин з іноземцями; проведення аналізу судової практики за справами щодо укладення шлюбу з іноземним елементом; узагальнення зарубіжного досвіду укладення шлюбу з іноземцями й опрацювання можливостей його використання в Україні.

Наукова новизна дослідження

Уперше на підставі аналізу судової практики визначено особливості укладення та розірвання шлюбу в Україні за участю іноземного елемента, а також у зарубіжних країнах із різними правовими системами.

Виклад основного матеріалу

Право на шлюб гарантується майже всіма країнами світу, але, як відомо, в кожній державі існують особливості в національному сімейному законодавстві. У випадку, коли шлюб укладається між громадянами різних держав, у теорії міжнародного приватного права такий шлюб має назву «шлюб з іноземним елементом». Відповідно до цього виникають проблемні питання стосовно укладення або розірвання зазначеного шлюбу з іноземним елементом або ж узагалі щодо захисту прав жінок, які перебувають у шлюбі з іноземцем.

Цікавою із цього приводу є практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) щодо захисту прав жінок, які перебувають у шлюбі, зокрема справа «Маркс проти Бельгії» (1978 р.)¹, яка спричинила собою революційні зміни в Європі у праві спадкування незаконнороджених.

Також слід відмітити справи «Опузен проти Туреччини» (2009 р.)², в якій було оскаржено ухилення держави від ужиття адекватних заходів для захисту від домашнього насильства, «S.A.S. проти Франції» (2014 р.)³, в

якій суд визнав заборону на носіння у громадських місцях релігійного одягу, що закриває обличчя, відповідною Конвенції.

У свою чергу, у справі «Сіліаден проти Франції» ЄСПЛ розкрив проблему експлуатації людини, яка опинилася в підневільному стані⁴.

Європейський суд визнав, що держава не надала ефективного захисту від експлуатації нелегальних мігрантів і тим самим від подібної форми сучасного рабства. Відповідно 11 грудня 2014 р. ЄСПЛ було ухвалено постанову у справі «Дубська проти Чеської Республіки»⁵, в якій розглядалося питання, чи передбачає закон право на приватне життя, а також право на народження дітей удома, а саме чи має право майбутня мати на домашні пологи тощо [1, с. 335].

Як бачимо, судовою практикою ЄСПЛ є багатогранною та має відповіді на широке коло проблемних питань, які виникають у певних життєвих обставинах щодо укладення шлюбу, в тому числі з іноземним елементом.

Водночас у міжнародному сімейному праві під час укладення шлюбу іноземний елемент виявляється у двох аспектах: як суб'єкт правовідносин і як юридичний факт. Так, коли на території однієї держави укладається шлюб між її громадянином та іноземцем (змішаний шлюб) або між іноземцями з різних держав, відповідно іноземним елементом є суб'єкт правовідносин. Коли шлюб укладається між громадянами однієї держави на території іншої (іноземної для них) держави, то іноземним елементом є юридичний факт, такі відносини теж матимуть міжнародний характер. До того ж можливим є поєднання обох іноземних елементів, коли за кордоном укладається змішаний шлюб або шлюб між особами, які є іноземцями стосовно держави, в якій вирішується питання про визнання такого шлюбу [2, с. 7].

Відомо, що факт належності особи до громадянства тієї чи іншої держави визначається на момент укладення шлюбу. У разі укладення шлюбу в Україні застосовуються вимоги, передбачені нормами Сімейного кодексу

¹ Маркс (Marckx) против Бельгии : судебное решение от 13.06.1979 // Сайт Олега Анищика о подаче жалоб в ЕСПЧ – Европейский суд по правам человека. URL: https://europeancourt.ru/uploads/ECHR_Marckx_v_Belgium_13_06_1979.pdf (дата звернення: 06.06.2021).

² Опуз против Турции [Opuz v.Turkey] (жалоба № 33401/02) : Постановление ЕСПЧ от 09.06.2009 // Библиотека документов по правам человека : сайт. URL: <http://hrlib.kz/wp-content/uploads/2016/07/2009-Опуз-против-Турции.pdf> (дата звернення: 06.06.2021).

³ S.A.S. (S.A.S.) против Франции (жалоба № 43835/11) : Постановление ЕСПЧ от 01.07.2014 // КонсультантПлюс : сайт. URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ARB002&n=418258#01629885927758543> (дата звернення: 06.06.2021).

⁴ Силиаден против Франции» (жалоба № 73316/01) : Постановление ЕСПЧ от 26.07.2005 // Сбер Логистика : сайт. URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/5748333/> (дата звернення: 06.06.2021).

⁵ Дубская против Чешской Республики (жалоба № 28859/11) : Постановление ЕСПЧ от 11.12.2014 // Precedent.ua : сайт. URL: <https://precedent.in.ua/2015/12/16/dubskaya-ukrejzova-protyv-cheshskoj-res/> (дата звернення: 06.06.2021).

України¹ та в деяких випадках Закону України «Про міжнародне приватне право»².

Так, згідно з чинним сімейним законодавством не допускається укладення шлюбу між особами, з яких хоча б одна вже перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі; між особами, які є близькими родичами; між усиновителями і усиновленими; між особами, з яких хоча б

одна особа визнана судом недієздатною внаслідок психічного розладу³.

У контексті нашого дослідження на підставі аналізу статистичних даних уважаємо за необхідне навести в таблиці 1 кількість шлюбів громадян України з громадянами іноземних держав за типом місцевості у 2020 р.

Таблиця 1

Кількість шлюбів громадян України із громадянами іноземних держав за типом місцевості у 2020 р.

Усього	Міська та сільська місцевість		Міська місцевість		Сільська місцевість	
	кількість шлюбів, де наречений – громадянин України	кількість шлюбів, де наречена – громадянка України	кількість шлюбів, де наречений – громадянин України	кількість шлюбів, де наречена – громадянка України	кількість шлюбів, де наречений – громадянин України	кількість шлюбів, де наречена – громадянка України
	224456	233524	173645	181783	50811	51741
у тому числі за країною громадянства нареченої/нареченого						
Україна	221811	221811	171377	171377	50 434	50434
країни Європи	1909	4800	1619	4145	290	655
країни Америки	63	542	60	518	3	24
країни Африки	80	1047	79	1013	1	34
країни Азії	574	5178	497	4596	77	582
країни Австралії та Океанії	1	23	1	23	0	0
особи без громадянства	14	53	9	45	5	8
громадянство не вказано	4	70	3	66	1	4

Як свідчать наведені в таблиці дані, найбільша кількість шлюбів, де наречена є

громадянкою України, у 2020 р. зафіксована у країнах Азії (4596) у міській місцевості, на другому місці – країни Європи (4145), третє місце – країни Африки (1013).

Найбільша кількість шлюбів, де наречений є громадянином України, розподілилася таким чином: країни Європи – 1619, країни Азії – 497, країни Африки – 79.

¹ Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 06.06.2021).

² Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 06.06.2021).

³ Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 06.06.2021).

Разом із тим чинне сімейне законодавство передбачає те, що громадяни України мають право укласти шлюб за кордоном. При цьому Сімейний кодекс України передбачає можливість укладення шлюбу українцями, які перебувають на території іноземної держави, в дипломатичних представництвах і консульських установах України або у відповідних органах іноземної держави, уповноважених реєструвати акти цивільного стану.

Укладення шлюбу між іноземцями в консульській установі або дипломатичному представництві відповідних держав в Україні регулюється правом акредитуваної держави. Аналогічно, в дипломатичних представництвах і консульських установах іноземних держав на території України можуть бути укладені шлюби між іноземними громадянами.

Для визнання дійсності шлюбів, укладених на території іноземної держави між українцями або між особами, однією з яких є громадянин України, необхідне дотримання законодавства держави, на території якої укладено шлюб, і відсутність передбачених Сімейним кодексом України обставин, що перешкоджають реєстрації шлюбу.

Як свідчить практика, сьогодні не всі країни світу визнають документи про розірвання шлюбу, видані органами РАЦС на території України. У такому випадку перевагу віддають судовим рішенням, виданим на території України. Відповідно, з метою уникнення вищезазначених проблем шлюб, укладений з іноземцем в Україні, бажано розірвати через суд.

За чинним законодавством України іноземці й особи без громадянства користуються тими самими правами та свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Отже, припинення шлюбних відносин з іноземцем здійснюється на тих самих підставах, що і розірвання шлюбу між громадянами України, та має бути оформлене через органи РАЦС або через суд. Складність полягає в тому, щоб мати можливість установити останнє місце знаходження відповідача. Коли адреса відома, позовну заяву спрямовують до суду за місцем знаходження особи іноземця. Однак для того, щоб розірвання шлюбу з іноземцем було визнане також у його країні, необхідно знати особливості процедури розірвання шлюбу, передбачені чинним законодавством відповідної держави.

Слід зазначити, що розірвання шлюбу із громадянином іншої держави через органи РАЦС можливе тільки за відсутності в под-

ружжя малолітніх дітей. У такому випадку розірвання шлюбу відбувається на підставі спільної заяви подружжя.

У випадку, коли чоловік-іноземець з об'єктивних причин не може бути присутнім особисто, інший з подружжя повинен передати йому зразок заяви про розірвання шлюбу. Іноземець перекладає цей зразок на державну мову своєї країни, заповнює його відповідним чином, нотаріально засвідчує. Потім чоловік-іноземець повинен переслати цю позовну заяву дружині в Україну, яка, у свою чергу, перекладає заяву українською мовою та нотаріально засвідчує. Після цього дружина повинна подати в органи РАЦС заяву про розірвання шлюбу від імені чоловіка-іноземця.

Розлучитися з іноземцем через суд можливо у двох випадках:

- якщо обоє з подружжя погоджуються розірвати шлюб, але в них є малолітні діти;
- якщо розірвання шлюбу бажає тільки один із подружжя [3].

При розірванні шлюбу з іноземцем через суд за обопільною згодою подружжя та за наявності в них дітей необхідно буде врегулювати питання утримання, виховання та проживання дитини (дітей). Як і при розірванні шлюбу з іноземцем через органи РАЦС, всі договори, угоди, заяви і інші супутні документи підлягають перекладу, нотаріальному засвідченню, а в деяких випадках, передбачених законом, і легалізації [4, с. 107].

Оформити документально розірвання шлюбу з іноземним громадянином можна в судовому порядку. Для цього його присутність не є обов'язковою. Вітчизняне законодавство дозволяє суду виносити заочне рішення, в тому числі у випадку припинення шлюбних відносин подружжя, якщо відповідач належним чином повідомлений про дату і місце, де відбувається судове засідання. Це дає можливість розірвати шлюб у випадку, якщо чоловік знаходиться за кордоном.

Цікавою є практика іноземних країн щодо розірвання шлюбу з іноземним елементом. У цій науковій роботі ми вважаємо за необхідне проаналізувати шлюбні правовідносини у країнах різних континентів світу з різними правовими системами (англосаксонською, романо-германською, мусульманською). Так, у Сполучених Штатах Америки процес розірвання шлюбу триває в середньому близько року. Залежно від законодавства в конкретному штаті ця цифра може варіюватися в досить широкому діапазоні. Так, наприклад, на Алясці розлучитися можна всього за місяць, а в Арканзасі розірвання шлюбу нерідко триває

півтора року і навіть більше. Найбільш поширеними причинами для ініціювання процедури розірвання шлюбу є: зрада; жорстоке поводження в родині та домашнє насильство; регулярні сварки і непорозуміння; недостатній рівень матеріального достатку сім'ї.

Особа, яка уклала шлюб із громадянином Сполучених Штатів Америки, отримує так звану умовну зелену карту, яка передбачає право постійного проживання на території США. Через 21 місяць подружжя, яке перебуває у шлюбі, може подати спільну петицію на заміну тимчасової Green Card на постійну. У разі позитивної відповіді на прохання іноземець отримує право на проживання у Сполучених Штатах Америки без будь-яких обмежень. Після розірвання шлюбу правовий статус іноземця, як правило, вже не змінюється.

Набагато складнішою є ситуація в разі розірвання шлюбу до закінчення зазначеного вище терміну. У такому випадку за рішенням імміграційного відомства можлива депортація іноземця. Щоб уникнути цих наслідків, необхідно самостійно подати клопотання і довести хоча б одну, а краще кілька таких обставин, як: щирі наміри укладення шлюбу; серйозність тягаря депортації зі США; наявність жорстокого поводження з боку подружжя – громадянина США.

Українським юридичним аспектом є те, щоб вищезазначені факти були зафіксовані в судовому рішенні про розірвання шлюбу. Відмітимо, що розірвання шлюбу до закінчення трьох років після отримання постійної «зеленої карти» позбавляє іноземця привілею прискореної натуралізації¹.

Цікавою з юридичної точки зору є процедура розірвання шлюбу в такій країні, як Італія, що вагомо відрізняється від цієї процедури в Україні. Так, до 2015 р. розірвання шлюбу відбувалося не менше 3 років, але сьогодні зазначені строки скорочені. Відповідно до чинного законодавства Італії розірвання шлюбу за скороченою процедурою зазвичай триває: 1 рік, якщо це розірвання шлюбу в судовому порядку – за відсутності обопільної згоди зі спірних питань; 6 місяців, якщо це розірвання шлюбу за взаємною згодою, яке може бути оголошено перед суддею, працівником мерії або адвокатом.

Водночас зазначені строки передбачають окреме проживання, після чого подружжя може перейти до стадії розірвання шлюбу. Якщо в результаті окремого проживання сімейні відносини не були поновлені, подружжя, за наявності волевиявлення в чоловіка та дружини, може звернутися: до суду, де вже на першому засіданні суд підтверджує розірвання шлюбу; до адвоката, який за результатами переговорів складе акт, що регулює правовідносини подружжя після розірвання ним шлюбу щодо розподілу майна, аліментів тощо; до реєстратора (якщо немає спільних дітей і самостійно вирішені всі фінансові питання), який оформлює розірвання шлюбу через 30 днів після першого звернення подружжя. За загальним правилом чинне італійське цивільне та сімейне законодавство орієнтоване на захист інтересів корінних громадян Італії.

Цікавим із правової точки зору є укладення шлюбу в такій країні, як Єгипет. Відповідно шлюб між громадянином Єгипту й іноземним громадянином є законним за умови укладення шлюбного договору (бажано на двох мовах), до змісту якого, згідно з єгипетським законодавством, подружжя за своїм бажанням може додати певні права для жінки (робота, виїзд за кордон, щомісячне утримання, розірвання шлюбу тощо.). Цей договір повинен бути обов'язково зареєстрований в органах РАЦС або в суді. Офіційна реєстрація шлюбу в Єгипті здійснюється шляхом реєстрації шлюбного договору в органах РАЦС. У шлюбному договорі обов'язково визначається сума махра (каліму), який розглядається як гарантія відповідальності чоловіка за майбутнє сім'ї. Шлюб укладається у присутності двох свідків (двох чоловіків або одного чоловіка і двох жінок, старших 21 року), добре знайомих з тими особами, які вступають у шлюб. Відповідно до ісламської традиції необхідне публічне оголошення про укладення шлюбу (весільне торжество тощо)

Згідно з ухваленими у 2000 р. поправками до Закону Єгипту «Про сім'ю» жінки отримали право подавати позовну заяву на розірвання шлюбу через «відмінність характерів» (хула). У разі наявності офіційного шлюбу (зареєстрованого в органах РАЦС) за згодою чоловіка складається офіційний документ про розірвання шлюбу. Цей документ підписується обома сторонами у присутності двох свідків (двох чоловіків або одного чоловіка і двох жінок, старших 21 року), а потім реєструється в органах РАЦС або в суді. У разі відсутності взаємної згоди жінка має право ініціювати справу про розірвання шлюбу в суді. Схожий порядок

¹ Общая информация по бракам и разводам в США. Немного цифр и сухой статистики // Bukh Global : сайт. URL: <https://www.bukhglobal.com/ru/семейное-право-сша/расторжение-брака/> (дата звернення: 06.06.2021).

в Єгипті поширюється і на неофіційні шлюби (незареєстровані в суді орфі-контракти). При цьому розірвання самого орфі-контракту не звільняє від необхідності проведення офіційної процедури щодо розірвання шлюбу з отриманням відповідного документа.

Важливим моментом для полегшення процедури розірвання шлюбу є наявність у шлюбному договорі положення про право на розірвання шлюбу, на підставі якого сторона, котра бажає розірвати шлюб, повинна лише в судовому порядку сповістити іншого з подружжя, що вони більше не є сімейною парою.

Якщо шлюб було укладено за межами Єгипту, то розірвання шлюбу подружжя, хоча б один з якого має єгипетське громадянство, буде проводитися відповідно до законодавства Єгипту¹.

Висновки

Таким чином, можна стверджувати, що реалізація шлюбних відносин з іноземним елементом у різних країнах світу має свої особливості, які пов'язані із правовою культурою,

релігією і традиціями того чи іншого народу. Зазначимо, що в деяких країнах з мусульманською системою права, зокрема в Єгипті, вступ до шлюбу може відбуватися тільки за умови дотримання встановлених вимог: укладення шлюбного договору, відсутності близьких кровних зв'язків, відповідності вимогам релігії, досягнення шлюбного віку, присутності свідків при укладенні шлюбного договору та шлюбу, дотримання народних традицій.

Натомість країнам з англосаксонською та романо-германською системами права більше характерні такі риси: рівність подружжя, згода обох із подружжя, причому на таких умовах, що не принижують честі та гідності, тобто не йдуть у супереч правам людини; подружжя має досягти певного віку та мати повну дієздатність.

За загальним правилом реалізація права на шлюб визначається законом держави кожного з подружжя. Вибір застосовуваного закону вони можуть здійснювати, якщо не мають спільного закону, спільного місця проживання тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Гончарова Ю. А. Законодавче забезпечення міжнародного захисту прав жінок. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 334–338.
2. Розгон О. Укладання шлюбу громадянина України з іноземцем за кордоном. *Юридичний радник*. 2011. № 6 (60). С. 1–8.
3. Овчаренко А. Визнання реєстрації та розірвання шлюбу за двосторонніми міжнародними договорами, укладеними Україною. *Юридичний журнал*. 2010. № 10. С. 21–34.
4. Кожевникова В. О. Правове регулювання визнання дійсності шлюбів, укладених громадянами України за кордоном. *Кримський юридичний вісник*. 2010. Вип. 1 (8), ч. 1. С. 107–113.

Надійшла до редколегії 09.06.2021

МЫРЗА С. С., СЕРЕДНИЦКАЯ И. А. ОТДЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ БРАЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ С ИНОСТРАНЦАМИ

Раскрыта проблематика реализации брачных отношений с иностранцами на территории Украины и в зарубежных странах с различными правовыми системами. Определены процедура заключения брака между гражданами государства и отдельные аспекты вступления в брак с иностранцами. Особое внимание уделено анализу процедуры заключения брака с иностранным элементом в странах с англосаксонской, романо-германской и мусульманской системами права. Отмечено, что брачно-семейные отношения регламентируются отдельными законодательными актами и в некоторых странах религиозными нормами.

Раскрыты практические аспекты регистрации брака, описаны и охарактеризованы условия, соблюдение которых является обязательным для регистрации брака, в частности с иностранным элементом.

Ключевые слова: заключение брака, расторжение брака, иностранцы, регистрация брака, брачные правоотношения, семейное право, судебная практика, англосаксонская правовая система, романо-германская правовая система, мусульманская правовая система.

¹ Официальная информация о браке в Египте // Яндекс Дзен : сайт. 11.03.2020. URL: <https://zen.yandex.ru/media/egypt/oficialnaia-informaciia-o-brake-v-egipte-5e63890cbf998668491f5719> (дата звернення: 06.06.2021).

MYRZA S. S., SEREDNYTSKA I. A. SOME PROBLEMS OF THE REALIZATION OF MARITAL RELATION WITH FOREIGNERS

Given that the right to marry is an inalienable right of everyone, guaranteed by international law and national legislation of different world countries, it is accordingly forbidden to interfere with the lawful marriage. At the same time, the marriage procedure in different countries has its own characteristics, which depend on such factors as culture, religion, features of the legal system, etc. The influence of these factors on the marriage with a foreign element and some problems that may arise during its conclusion were taken into account while writing this scientific article. Thus, since the current legislation and the legal system of different countries may significantly vary, there may be some problems in the implementation of marital relations with foreigners, which require more detailed study.

The problematic issue of realization of marital relations with foreigners on the territory of Ukraine and in foreign countries with different legal systems has been revealed. The procedure of concluding marriage between citizens of the state and certain aspects of marriage with foreigners has been determined.

Particular attention has been paid to the analysis of the procedure of marriage with a foreign element in countries with common law, Romano-Germanic and Islamic legal systems. It has been noted that marital and family relations are regulated by separate legislative acts and in some countries by religious norms.

The practical aspects of marriage registration have been revealed, in particular, the conditions, the observance of which is obligatory for the registration of marriage with a foreign element have been described and characterized.

It has been noted that marriage under current law of different countries can take place only if the established requirements are followed: conclusion of marriage contract, lack of close blood ties, compliance with the requirements of religion, reaching marriage age, mutual consent of both parties, equality, presence of witnesses while concluding a marriage contract and marriage, observance of folk traditions.

The emphasis has been placed on the fact that a foreign element within international family law at the time of marriage is manifested in two aspects: as a subject of legal relations and as a legal fact.

The authors have analyzed the case law of the European Court of Human Rights in regard to the protection of the rights of married women, which has answers to a wide range of problematic issues that arise in certain life circumstances regarding the conclusion of marriage, including with a foreign element.

Key words: *conclusion of marriage, dissolution of marriage, foreigners, marriage registration, marital legal relations, family law, case law, common law, Romano-Germanic law system, Islamic legal system.*